

Tabulka 5

Činnosti žáka vztahující se k práci s textem (podíl navštívených hodin s výskytem jevu)

Posuzovaný jev	ZŠ	SŠ	Celkem
Žáci vyhledávají v textu informace, které jsou tam přímo uvedené.	85 %	81 %	84 %
Žáci pátrají po tom, co jim text sděluje.	74 %	72 %	73 %
Žáci vyvozují informace, které nejsou přímo uvedené v textu.	68 %	68 %	68 %
Žáci shrnují naučný text vlastními slovy.	49 %	42 %	46 %
Žáci formulují ústně svou osobní odezvu na text.	45 %	48 %	46 %
Žáci pracují na čtenářských úkolech ve dvojicích a ve skupinách. Úkoly umožňují smysluplné zapojení a učení všech žáků.	41 %	39 %	40 %
Žáci vyjadřují výrazným čtením své porozumění významu textu.	41 %	31 %	37 %
Žáci si sami kladou otázky k textu, na které v textu není přímo uvedená odpověď, a pokoušejí se sami nebo ve skupině na ně odpovědět.	35 %	37 %	36 %
Žáci vyhledávají v textu postavy, místo děje, klíčové události a zápletku.	31 %	31 %	31 %
Žáci posuzují, zda či do jaké míry text naplňuje účel, s nímž ho četli.	29 %	29 %	29 %
Žáci zkoumají strukturu textu.	24 %	29 %	26 %
Žáci pátrají po tom, jaký je autorský záměr a zamýšlený adresát naučného i beletristického textu.	20 %	33 %	25 %
Žáci převyprávějí děj textu vlastními slovy.	24 %	23 %	23 %
Žáci zkoumají, jak autor pracuje s jazykem.	20 %	28 %	23 %
Žáci si stanovují účel čtení.	21 %	21 %	21 %
Žáci formulují písemně svou osobní odezvu na text.	15 %	15 %	15 %
Žáci porovnávají dva nebo více textů, hledají shody a rozdíly.	15 %	14 %	15 %

Tabulka 6

Hodnocení obsahu a formy textu žákem (podíl navštívených hodin s výskytem jevu)

Posuzovaný jev	ZŠ	SŠ	Celkem
Žáci hodnotí obsah textu ze svého pohledu.	46 %	49 %	47 %
Žáci hodnotí formu textu ze svého pohledu.	30 %	31 %	31 %
Žáci hodnotí, jak obsah textu vyhovuje jejich účelu čtení.	26 %	28 %	27 %
Žáci hodnotí obsah textu z hlediska autorského záměru.	20 %	29 %	23 %
Žáci hodnotí, jak forma textu vyhovuje jejich účelu čtení.	18 %	19 %	19 %
Žáci hodnotí formu textu z hlediska autorského záměru.	15 %	22 %	18 %
Žáci hodnotí obsah textu z pohledu jiných adresátů, než jsou oni sami.	10 %	14 %	12 %
Žáci hodnotí formu textu z pohledu jiných adresátů, než jsou oni sami.	6 %	6 %	6 %

Na rozvoj čtenářské gramotnosti žáků mohou mít pozitivní vliv také strategie „myšlení o myšlení“, kdy žák sám utváří přístupy k řešení zadaných úloh. V navštívených hodinách se ovšem situace seberřízení žáků, kdy by si žáci sami plánovali své cíle a tyto následně hodnotili, objevovaly bohužel spíše omezeně (viz tabulka č. 7).⁹ Častěji byl tento přístup využíván na základních školách, učiteli aprobovanými pro vyučovaný předmět a rovněž ve výuce čes-

⁹ O tom, že autoevaluace žáků v oblasti čtenářské gramotnosti není všeobecně rozšířenou praxí žáků, svědčí i ta skutečnost, že jen 42 % ředitelů navštívených základních škol a 23 % ředitelů navštívených středních škol uvedlo, že každý žák se alespoň jedenkrát ročně může písemně ohlédnout za uplynulým obdobím, popsat aktuální stav, zhodnotit svůj posun a stanovit si směr dalšího rozvoje čtenářské gramotnosti.